



Innst. S. nr. 139

(2007-2008)

Innstilling til Stortinget fra arbeids- og sosialkomiteen

Dokument nr. 8:17 (2007-2008)

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Gunnar Kvasheim, Gunvald Ludvigsen og André N. Skjelstad om nasjonalt kompetansesenter for å motvirke helseskade knyttet til kjemikaliebruk

Til Stortinget

SAMMENDRAG

I dokumentet fremmes følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen opprette et nasjonalt kompetansesenter med kjemikalieskade og forskning som hovedanliggende."

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslaget.

KOMITEENS BEHANDLING

Komiteen ba i brev av 19. november 2007 om departementets vurdering av forslaget. Statsrådets svarbrev av 5. desember 2007 følger vedlagt.

I forbindelse med komiteens behandling av representantforslaget ble det 15. januar 2008 avholdt åpen høring. Følgende deltok på høringen:

- Arbeidsmiljøskaddes Landsforening
- SAFE (Sammenslutningen av Fagorganiserte i Energisektoren)
- Forbundet Tenner og Helse
- Norsk Flygerforbund
- Legeforeningen - Norsk arbeidsmedisinsk forening

- Lederne, Sokkelkontoret i Stavanger
- Norsk Sjøoffisersforbund
- Fagforbundet
- Offshore Dykker Unionen (ODU).

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Lise Christoffersen, Eva Kristin Hansen, Per Rune Henriksen og Sverre Myrli, fra Fremskrittspartiet, Robert Eriksson, Kari Kjønnaas Kjos og fung. leder Kenneth Svendsen, fra Høyre, Martin Engeset, fra Sosialistisk Venstreparti, Christoffer Horsfjord Nilsen, fra Kristelig Folkeparti, Åse Gunhild Woie Duesund, fra Senterpartiet, Dagfinn Sundsbø og fra Venstre, André N. Skjelstad, viser til Dokument nr. 8:17 (2007-2008) om å etablere et nasjonalt kompetansesenter for å motvirke helseskader knyttet til kjemikaliebruk. Komiteen viser til at det har vært avholdt høring i saken, hvor en rekke organisasjoner har kommet med innspill. Komiteen setter stor pris på det engasjementet og den kunnskapen høringsinstansene har lagt for dagen. Komiteen ser det som svært positivt at det virker som om det er bred enighet om å rette økt oppmerksomhet på kjemikalieskader i arbeidslivet.

Komiteen slutter seg til forslagsstillernes beskrivelse av situasjonen. Det har vært alvorlige enkeltsaker blant annet knyttet til oljearbeidere og nordsjødykkere, tannhelsepersonell, bønder og forskere i universitetslaboratorier. Det avdekkes stadig nye områder hvor det kan være helseskade knyttet til kjemikaliebruk. Disse skadene kan være undervurdert.

Komiteen viser til St.meld. nr. 14 (2006-2007) Sammen for et giftfritt miljø - forutsetning for en tryggere fremtid, som slår fast at: "for de fleste kjemiske stoffene mangler vi grunnleggende kunnskap om deres farlige egenskaper for helse og miljø". Kjemikalier er fortsatt en av de viktigste årsakene til yrkessykdommer, -skader og arbeidsrelaterte dødsfall, selv om psykososiale og muskelskjelettrelaterte lidelser over tid har blitt viktigere. Ifølge Statistisk sentralbyrås levekårsundersøkelse i 2006 er om lag 8 pst. av arbeidsstokken eksponert for kjemikalier i form av støv, gass eller damp i mesteparten av arbeidstiden. Det er også slik at 8 pst. av arbeidsstokken i mesteparten av arbeidstiden er utsatt for hudirriterende stoffer. En rapport fra Statens arbeidsmiljøinstitutt (STAMI) viser til internasjonale studier som estimerer at om lag 15 pst. av astma, kronisk obstruktiv lungesykdom (KOLS) og lungekreft blant menn har sin årsak i arbeidsmiljøet. Arbeidstilsynets anslag fra 1998 viste at om lag 3 pst. av sykefraværet i Norge skyldes eksponering for kjemikalier. Det er med andre ord grunn til å tro at helsefarlige kjemikalier er en viktig årsak til utstøting fra arbeidslivet.

Komiteen viser videre til St.meld. nr. 12 (2005-2006) Helse, miljø og sikkerhet i petroleumssektoren, jf. Innst. S. nr. 197 (2005-2006). Stortingsmeldingen pekte på at det fra petroleumsvirksomheten startet i 1966 og frem til om lag 1980, var for dårlige kunnskaper om helserisiko ved kjemikaliebruk, og at det er sannsynlig at arbeidstakere i petroleumssektoren har blitt påført langtidsvirkninger som følge av eksponering for farlige kjemikalier. Petroleumstilsynets prosjekt "Utvikling av risikonivå på norsk sokkel 2005 (RNNS)" kan tyde på at det fortsatt er grunn til å følge kjemikaliebruken i petroleumsvirksomheten nøye. Mange selskaper oppfylte ikke kravene til risikovurderinger av kjemikaliebruk, de hadde en unødvendig stor portefølje av kjemikalier med stor helsefare og drev i liten grad med utfasing av helsefarlige stoffer.

Komiteen viser til Innst. S. nr. 197 (2005-2006) og understreker at det er viktig å gi god medisinsk oppfølging til grupper som har grunn til å frykte konsekvenser av tidligere eksponering for farlige kjemikalier i petroleumsvirksomheten. Komiteen setter pris på at arbeidsmiljømyndighetene har tatt initiativ til å utarbeide felles retningslinjer for pasientutredninger og gjennomført tiltak for koordinering av disse. Dette gir et bedre grunnlag for å vurdere søknader om yrkesskadeerstatning. Komiteen er også fornøyd med at Regjeringen i 2006 opprettet Nasjonalt Overvåkingssystem for arbeidsmiljø og -helse (NOA) ved Statens arbeidsmiljøinstitutt, for å styrke kunnskapsgrunnlaget om helsefarlig kjemikaliebruk.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til at vi i dag har et utbygd system for å fange opp yrkesskadde gjennom obligatoriske forsikringsordninger og trygderettigheter. Disse ordningene dekker også dem som har blitt skadet etter kjemikalieeksponering i petroleumsindustrien.

Yrkesskadde arbeidstakere bør fortsatt ha de samme rettigheter, uavhengig av hvilken sektor de har arbeidet i. I de tilfeller det viser seg at oljearbeidere er skadet gjennom eksponering i arbeidet, må de eksisterende trygde- og forsikringsordningene følges på samme måte som for andre arbeidstakere som skades i forbindelse med utførelse av arbeid. Konsekvenser av eksponering for kjemikalier i petroleumssektoren må utredes nærmere, og ny kunnskap om dette må komme til anvendelse i de alminnelige ordningene for yrkesskadde. Dersom det finnes tilfeller som ikke fanges opp av eksisterende yrkesskadeerstatnings- og trygdeordninger, må det vurderes særskilte løsninger for disse.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre finner imidlertid grunn til å vise til Innst. S. nr. 197 (2005-2006) når det gjelder behovet for å sørge for at det utarbeides et system for langtidsoppfølging av utsatte arbeidstakergrupper. Det ble i innstillingen understreket at oppfølgingen bør omfatte helsetilbud og bistand til fortsatt yrkesaktivitet på land der det er mulig. Muligheten for å gi oljearbeiderne som har blitt skadet som følge av kjemikalieeksponering en rimelighetsbasert erstatning, bør utredes. I tillegg pekte innstillingen på at rettsvernet for varslere bør styrkes. Det vises i denne sammenheng til behandlingen av Ot.prp. nr. 84 (2005-2006) om lov om endringer i arbeidsmiljøloven (varsling), jf. Innst. O. nr. 6 (2006-2007) hvor dette ble lovfestet, jf. § 2-4.

Komiteen er i brev fra Arbeids- og inkluderingsdepartementet av 5. desember 2007 orientert om status i Regjeringens arbeid på dette feltet. Det bekreftes at det er bred enighet blant tilsynsmyndighetene og forskningsmiljøene om at det fortsatt er et stort behov for mer kunnskap når det gjelder arbeidsmiljø og kjemikalier. Komiteen finner det positivt at både Regjeringen og petroleumsnæringen har iverksatt tiltak for å øke kunnskapen på området, og at det erkjennes at mer må gjøres i denne sammenheng.

Komiteen understreker at STAMI er det nasjonale forskningsinstituttet på arbeidsmiljø- og helseområdet. Det er organisert som et uavhengig forvaltningsorgan med særskilte fullmakter under Arbeids-

og inkluderingsdepartementet. Kjernekompetansen til STAMI er flerfaglig kunnskap om arbeid og helse. Instituttet gjennomfører forskning på et høyt internasjonalt nivå og har et betydelig internasjonalt forskningssamarbeid. I motsetning til ellers i Europa hvor man mange steder har redusert satsingen på kjemikalierrelaterte saker, har STAMI en strategi for 2006-2015 som legger til grunn at 50 pst. av ressursene skal settes av til kjemisk arbeidsmiljø. Det betyr at kjemikaliefeltet er STAMIs hovedsatsingsområde. Sammen med bedriftshelsetjenesten og de arbeidsmedisinske avdelingene utgjør STAMI kjernen i det norske fagmiljøet på arbeid og helse. Det finnes i beskjeden grad andre fagmiljøer som kan foreta vurderinger på dette feltet.

Komiteen slutter opp om flere av høringsuttalelsene som peker på at det norske fagmiljøet er lite.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Venstre, viser til at etablering av en ny struktur etter alt å dømme vil kreve uforholdsmessig mye ressurser til organisering og byråkrati, som ellers kunne vært brukt på å styrke det eksisterende fagmiljøet til beste for arbeidstakernes interesser. Våre naboland har også valgt å satse på ett sterkt fagmiljø, i stedet for flere parallelle og mindre sterke miljøer. Flertallet mener at det er bedre å satse på å forsterke eksisterende strukturer, fremfor å bygge ut nye som kan virke lite samlende og lite ressurseffektive. Dette vil gi mest effektiv utnyttelse av de ressursene man har til disposisjon.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til at tilsynsansvaret for arbeidsmiljøet i luftfarten har vært utredet og ulike alternativer har vært vurdert. Forslag om å samle hele tilsynsansvaret med arbeidsmiljøet for besetningsmedlemmer til Luftfartstilsynet, har vært på høring. Flertallet uttrykker bekymring for de opplysningene som kom frem om Luftfartstilsynets ressurser i HMS-arbeidet ved høringen til dette representantforslaget. Flertallet ber Regjeringen sørge for å gi arbeidet med HMS i luftfarten den nødvendige prioritet.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til de synspunktene som kom frem under høringen når det gjelder arbeidsmiljøet i luftfarten. Disse medlemmer uttrykker bekymring for de opplysningene som kom frem om Luftfartstilsynets ressurser i HMS-arbeidet. Disse medlemmer ber Regjeringen iverksette de nødvendige tiltak slik at Arbeidstilsynet overtar tilsyns-

ansvaret for luftfarten når det gjelder HMS-spørsmål i sin helhet.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen iverksette de nødvendige tiltak slik at Arbeidstilsynet overtar tilsynsansvaret for sivil luftfart når det gjelder HMS-spørsmål i sin helhet".

Komiteens medlem fra Venstre konstaterer at det store antall dødsfall og skader knyttet til arbeidsmiljø og kjemikalier fordrer en tilsvarende satsing på forskning og beskyttelse mot skadelig arbeidsmiljø. Det har vært en stor økning i antall mennesker som har ulike symptomer på skader som krever utredning og en vekst i antall henvendelser og oppgaver, mens ressurser ikke er blitt tilført i tilsvarende grad.

Dette medlem viser til at Legeforeningen på høringen 15. januar 2008 uttalte at det er nødvendig med økte bevilgninger til forskning, utvikling, utredning og forebygging i forhold til kjemikalier, miljø og helse. Dette medlem konstaterer at det har vært en reduksjon i stedet for en satsing som tidligere varslet på arbeidshelsefeltet. Andelen helsepersonell som arbeider innenfor bedriftshelsetjenesten har gått ned fra 3 til 2 pst. Fra 2000 til 2006 har antall bedriftslegeårsverk blitt redusert fra 500 til 340, og antall yrkeshygienikere-/verneingeniørårsverk blitt redusert fra 400 til 380.

På de regionale arbeids- og miljømedisinske avdelingene var intensjonen at det skulle bygges ut til 90 stillinger, og avdelingen har fått økte oppgaver. I stedet har en nedbygging skjedd. Andelen årsverk var i 2005: 67, i 2007: 55 og prognose for 2008: 52.

Dette er etter dette medlems syn nedslående for arbeidshelse- og miljøfeltet. De tilsvarende nordiske avdelinger har en helt annen satsing. Danmark: 150 ansatte, Sverige - Lund: 75, Gøteborg: ca. 90, Stockholm 71. Finland har et nasjonalt arbeidsmiljøinstitutt med ca. 800 ansatte. Forskningen i våre naboland ligger langt foran Norge, og dette handler om politisk vilje, prioriteringer og ressurstilførsel. I 2005 var det 13 årsverk i forsker- eller tilsvarende stillinger ved avdelingene, i 2007 kun 6.6 og for 2008 er prognosen 5, og dette er medregnet eksternt finansierte stillinger.

Dette medlem viser til at nanomaterialer i økende grad tas i bruk i en rekke bransjer. Nanomaterialer er menneskeskapt stoffer og materialer med dimensjoner under 100 nanometer, og som utnytter unike egenskaper som opptrer på denne skalaen. Disse egenskapene gjør nanomaterialer ettertraktet i en lang rekke produkter og prosesser. Det er imidlertid bekymring for at slike egenskaper har en skygge-

side i form av nye risikoer for helse og miljø. Nanomaterialer er mangfoldige, og det er rimelig å forvente store forskjeller både med tanke på farlighet, eksponering, og kunnskapsnivå rundt dette. Forskning spiller en viktig rolle både i å skaffe kunnskap om egenskaper ved spesifikke materialer, og dessuten i å utvikle metoder for risikovurdering og kontroll, heriblant effektive metoder for å påvise og måle nanomaterialer, beskyttelsesutstyr, terskelverdier. Slik kunnskap er en forutsetning for effektiv forvaltning.

Nanomaterialer kan utgjøre en arbeidsmiljørisiko ved ulike faser i livsløpet. I tillegg til dette er det viktig å vurdere risiko knyttet til laboratorievirksomhet og dessuten til nedstrøms anvendelse og sluttbehandling. Blant tema som kan kreve særlig oppmerksomhet fra norsk side, er overflatebehandling innen skipsfart og olje/gass. Behovet for risikoforskning er påpekt i St.meld. nr. 14 (2006-2007) Sammen for et giftfritt miljø - forutsetninger for en hyggelig fremtid.

Nanomaterialer er en sentral prioritet innen EUs 7. rammeprogram for forskning, og her er risikoforskning en integrert del som også berører arbeidsmiljø. Dette er også et tema for forskningsmiljøer og -strategier i en rekke andre land, og særlig Storbritannia har vært toneangivende. Det er etter dette medlems mening sannsynlig at dette er teknologi som vil tas i bruk i stadig større grad i fremtiden, med ukjente skadevirkninger.

Dette medlem vil peke på at det er sannsynlig at det er store mørketall knyttet til dødsfall og skader på arbeidsplasser med kjemikalier som årsak. Flere av høringsinstansene støtter oppbyggingen av et nytt nasjonalt kompetansesenter for kjemikalieskade, mens de andre høringsinstansene heller vil styrke eksisterende strukturer fordi det oppfattes som mer rasjonelt. Dette medlem peker på at det under dette argument ligger en forutsetning om at området har få midler og at man heller ikke forventer tilføring av flere midler. Dette medlem understreker at det tar tid å bygge opp fagmiljøer og at det i oppbyggingen av et eventuelt nytt kompetansesenter også ville foreligge tilstrekkelig økonomiske ressurser. Dette medlem er derfor innforstått med at oppbyggingen måtte ses i et langtidsperspektiv.

Dette medlem viser til at det de senere år har vært svært mange saker knyttet til kjemikalier og arbeidsmiljø. Mange mennesker har henvendt seg og beskriver at de føler seg overkjørt av offentlige myndigheter. Saker knyttet til tannhelsepersonell og

kvikksølv, oljearbeidere og en rekke andre industrier og bransjer har vært utsatt for helseskade, men har brukt svært lang tid, opp til ti år, på å nå gjennom med sine saker. Mange av dem har uttalt at de har mistet tilliten til offentlige myndigheter, noe som er svært beklagelig. Det er derfor viktig at disse blir tatt på alvor og at ventetiden for utredning og sakkyndigutredning blir redusert. Det er viktig at personer som har rett til yrkesskadeerstatning, kan få en hurtigere avklaring og bedre behandling. Dette kan etter dette medlems mening bare skje hvis feltet får tilført flere ressurser og mer personell, og at status og rekrutteringen for arbeidshelsefeltet økes.

Dette medlem fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen opprette et nasjonalt kompetansesenter med kjemikalieskade og forskning som hovedansvarlig."

FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre:

Forslag 1

Stortinget ber Regjeringen iverksette de nødvendige tiltak slik at Arbeidstilsynet overtar tilsynsansvaret for sivil luftfart når det gjelder HMS-spørsmål i sin helhet.

Forslag fra Venstre:

Forslag 2

Stortinget ber Regjeringen opprette et nasjonalt kompetansesenter med kjemikalieskade og forskning som hovedansvarlig.

KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og rår Stortinget til å gjøre slikt

v e d t a k :

Dokument nr. 8:17 (2007-2008) - representantforslag fra stortingsrepresentantene Gunnar Kvasheim, Gunvald Ludvigsen og André N. Skjelstad om nasjonalt kompetansesenter for å motvirke helseskade knyttet til kjemikaliebruk - vedlegges protokollen.

Oslo, i arbeids- og sosialkomiteen, den 12. februar 2008

Kenneth Svendsen

fung. leder

Åse Gunhild Woie Duesund

ordfører

Vedlegg

Brev fra Arbeids- og inkluderingsdepartementet v/statsråden til arbeids- og sosialkomiteen, datert 5. desember 2007

Dokument nr 8:17 (2007-2008) - Representantforslag fra Gunnar Kvasheim, Gunvald Ludvigsen og André N. Skjelstad om nasjonalt kompetansesenter for å motvirke helseskade knyttet til kjemikaliebruk

Jeg viser til brev av 19. november 2007 fra arbeids- og sosialkomiteen der komiteen ber om departementets vurdering av forslag fremmet i Dok. nr. 8:17 (2007-2008). Forslaget lyder:

"Stortinget ber Regjeringen opprette et nasjonalt kompetansesenter med kjemikalieskade og forskning som hovedanliggende."

Kjemikalieskader er fortsatt et betydelig arbeidsmiljøproblem i Norge i dag, selv om det er problemstillinger knyttet til psykososiale og muskelskjelettelaterte lidelser som bidrar til den klart største delen av det arbeidsrelaterte sykefraværet. Skadene som kan inntreffe etter kjemisk yrkeseksponering er ofte av en alvorlighetsgrad som tilsier at dette fortsatt må være et prioritert felt for tilsyn, forebyggende innsats og forskning. Yrkesrelaterte sykdommer som avdekkes i dag skyldes ofte yrkeseksponeringer tilbake i tid, siden eksempelvis kreft og andre kjemisk induserte sykdommer kan ha en lang latenstid. Følgelig er det ikke nødvendigvis en sammenheng mellom yrkesrelaterte sykdommer som avdekkes i dag og dagens eksponeringsnivåer i arbeidslivet.

All tilgjengelig kunnskap som finnes tilsier at yrkeseksponering for kjemiske forbindelser i norsk arbeidsliv har gått gradvis ned de siste tiårene, og dette er en positiv utvikling. Dette går blant annet klart frem av eksponeringsdatabasen EXPO ved Statens arbeidsmiljøinstitutt (STAMI), som inneholder over 100.000 eksponeringsmålinger fra over 5.000 norske bedrifter fra 1984 og frem til i dag. Erfaringene fra Arbeidstilsynets og Petroleumsstilsynets tilsyn tyder også på det samme.

Men selv om de kjemiske eksponeringsforholdene i norsk arbeidsliv gradvis er blitt bedre de senere årene, har man fortsatt langt igjen før man når målet om et fullt forsvarlig kjemisk arbeidsmiljø på alle norske arbeidsplasser. I følge tall fra Levekårsundersøkelsen for 2006 oppgir eksempelvis 8 % av arbeidstakerne at de er eksponert for støv/gass/damp i mesteparten av arbeidstiden, samt 8 % at de er eksponert for hudirriterende stoffer i mesteparten av arbeidstiden. Innenfor enkelte næringer er disse prosenttallene opp i mot 40 %. Tall fra EXPO ved

STAMI for perioden år 2000-2006 over eksponeringsmålinger i enkelte næringer viser at over 15 % av prøvene avdekket eksponeringsnivåer over administrativ norm, og at det ikke ble benyttet personlig verneutstyr i ca. 1/3 av disse tilfellene. Tall fra Nasjonal overvåking av arbeidsmiljø- og helse (NOA) ved STAMI viser at det de siste årene er blitt gjennomført omkring 6.000 kjemisk eksponeringsmålinger årlig i norsk industri, noe som vurderes å være lavt. Dette underbygges av nylige gjennomført prosjekter i Arbeidstilsynet og Petroleumsstilsynet, som har avdekket at store deler av norsk arbeidsliv ikke har gjennomført en lovpålagt kvalitetsmessig god risikovurdering i forhold til sitt kjemiske arbeidsmiljø, og at objektive mål som kjemiske eksponeringsmålinger bare blir benyttet i beskjedne grad. Dette betyr ikke nødvendigvis at tilstanden er veldig dårlig, men snarere at tilstanden ikke er godt nok risikovurdert og dokumentert og at det derfor er usikkerhet om den faktiske tilstanden. Det er bred enighet blant tilsynsmyndighetene og forskningsmiljøene på arbeidsmiljøområdet at det fortsatt er stort behov for mer kunnskap på feltet kjemisk helsefare, og at det er begrenset tilgjengelighet på målbare, objektive indikatorer på dette feltet.

På bakgrunn av denne mangelen på kunnskap har regjeringen nylig iverksatt en rekke aktiviteter for å få bedre oversikt og kunnskap på dette viktige feltet. Det er blant annet nedsatt en arbeidsgruppe som skal vurdere tiltak for å kunne kreve samlet registrering av alle eksponeringsmålinger som foretas i norsk arbeidsliv i dag i EXPO-databasen. Videre har petroleumsnæringen, på bakgrunn av et møte som jeg hadde med partene i næringen i juni i år, lagt frem en tiltaksplan som skal dekke mangler og kunnskapshull om tidligere og nåværende eksponeringer for kjemikalier påvist i Petroleumsstilsynets rapport Pilotprosjekt - kjemisk arbeidsmiljø offshore. Det er etablert en partssammensatt styringsgruppe som skal sikre at tiltakene gjennomføres som planlagt. Tiltaksplanen opplytter 10 satsningsområder. Næringen arbeider nå videre med en konkretisering av planen, som skal legges frem innen 15. januar 2008.

Arbeidstilsynet skal også styrke innsatsen på kjemiområdet, og samarbeid med partene kommer til å stå sentralt i kommende fireårsperiode. Arbeidstilsynet har blant annet satt oppfølging av kjemikaliekampanjen på dagsorden, og antall tilsyn med kjemisk arbeidsmiljø skal økes. Dette vil øke oppmerksomheten om kjemikaliebruk ute i virksomhetene, og ikke minst bidra til at arbeidsgiverne følger opp sine plik-

ter i forhold til arbeidsmiljøloven. Arbeidstilsynet skal gjennomføre en rekke lokale satsinger og prosjekter. Det er for eksempel satt i gang et arbeid med å velge ut bransjer med høy risiko for KOLS. Bransjer som bruker særlig farlige kjemikalier vil også bli vurdert.

Regjeringen legger også stor vekt på videre kunnskapsutvikling om helseeffekter av kjemikalieeksponering i arbeidslivet. Vi har satt kjemikalierisiko i petroleumssektoren tydelig på dagsorden i programmet om HMS i petroleumssektoren. Vi har også etablert et nytt forskningsprogram om årsaker til sykefravær og utstøting fra arbeidslivet, hvor både psykososiale og fysiske/kjemiske forhold i arbeidslivet er prioriterte tema.

STAMI er det nasjonale forskningsinstituttet på arbeidsmiljø og -helseområdet, organisert som et forvaltningsorgan med særskilte fullmakter under Arbeids- og inkluderingsdepartementet. Dette sikrer at forskningsinstituttet har faglig frihet overfor departementet og autonomi i forhold til å arbeide med arbeidsmiljøproblemstillinger som vurderes fra forskningsfaglig hold å være forskbare og relevante. Instituttet samarbeider også nært med og er faglig rådgiver for Arbeidstilsynet og Petroleumstilsynet, og i noen grad Statens forurensningstilsyn, og har betydelig samarbeid med de arbeidsmedisinske avdelingene samt Folkehelseinstituttet. Forsknings- og utredningsinnsatsen ved STAMI sentrerer seg om sammenhengen mellom eksponering i arbeidslivet og målbare helseeffekter, samt de mekanismer som ligger til grunn for at eksponeringen kan påvirke helsen. Instituttets kjernekompetanse kan beskrives som flerfaglig integrering av kunnskap om sammenhengen mellom arbeid og helse. STAMI utfører forskning på høyt internasjonalt nivå, dokumentert gjennom omfattende publisering i internasjonale, fagfellebedømte tidsskrifter samt gjennom uavhengige, internasjonale evalueringer. Som aktivt forskningsinstitutt på høyt vitenskapelig nivå er instituttet karakterisert av omfattende internasjonalt samarbeid mellom forskere og forskningsinstitusjoner. Dette garanterer at forskningen befinner seg i frontlinjen, og at kunnskap er oppdatert. I tillegg til forskerinitiert samarbeid medvirker STAMI som organisasjon i en rekke internasjonale samarbeidsorganisasjoner, nordiske som europeiske.

STAMI har tradisjonelt hatt sin forskningskjerneaktivitet knyttet opp mot kjemiske arbeidsmiljøproblemstillinger. I de senere år har imidlertid flere av

STAMIs søsterinstitutter i Europa tonet ned sin satsing på kjemiske problemstillinger til fordel for forskning på muskelskjelettrelaterte og psykososiale arbeidsmiljøutfordringer, i takt med det som er blitt karakterisert som et skiftende arbeidsliv med andre og nye utfordringer. Til tross for denne internasjonale utviklingen har STAMI i sin forskningsstrategi fremholdt at kjemiske problemstillinger fortsatt skal være høyt prioritert, og at det fortsatt er store kunnskaps hull på dette området. Derfor har STAMI nedfelt i sin forskningsstrategi for perioden 2006-2015 at ca. 50 % av de tildelte ressurser skal allokere til kjemisk arbeidsmiljø og således utgjøre hovedsatsingsområdet til instituttet. STAMIs forskningsaktivitet knyttet til arbeidsmiljøkjemiske problemstillinger kan dokumenteres ved at det i perioden år 2000-2006 er blitt publisert 160 vitenskapelige artikler i internasjonale fagfellebedømte tidsskrifter, av i alt 257 vitenskapelige artikler i samme periode (62 %). I forsknings-Norge publiseres det i gjennomsnitt samlet ca. 5.500 vitenskapelige artikler årlig i følge tall fra NIFU-STEP (Norsk institutt for studier av forskning og utdanning Senter for innovasjonsforskning), hvilket tilsier at om lag 0,5 % av alle vitenskapelige artikler som produseres årlig i Norge omhandler kjemiske arbeidsmiljøproblemstillinger forfattet av STAMI-ansatte. I regi av STAMI er det også i den samme perioden blitt avlagt 12 dr. grader innenfor området kjemisk arbeidsmiljø, av 16 totalt. STAMIs aktivitet knyttet til arbeid og helse på kjemiområdet ble evaluert av et internasjonalt ekspertpanel i regi av Forskningsrådet senest i 2004 med meget god omtale og rangering av høy internasjonal kvalitet. Instituttets internasjonale publiseringstatistikk vitner også om dette.

STAMI er således å betrakte som et nasjonalt kompetansesenter for forskning på kjemikalieskade. Instituttet har en bredde i kompetanse og infrastruktur som gjør det mulig å hevde seg også internasjonalt på arbeidsmiljøområdet, spesielt innenfor kjemiske problemstillinger. STAMI har også en lang tradisjon for å arbeide innenfor rammene av den nordiske modellen med trepartssamarbeide, og har faglig integritet og tillit hos partene i arbeidslivet. Instituttet har et fagråd hvor partene i arbeidslivet er representert. Norge har således allerede et nasjonalt kompetansesenter med kjemikalieskade og forskning som hovedansvarlig. Det vil etter min vurdering virke splittende og lite ressurseffektivt å i tillegg satse på oppbygning av enda en ny selvstendig enhet med de samme oppgaver.

